

Phẩm 3: PHÁ CHẤP VỀ THỜI

*Bình ở nơi vị lai
Tức chẳng có quá - hiện
Có vị lai-quá-hiện
Thì vị lai ấy không.
Nếu vị lai đã hết
Mà có thể vị lai
Đây là hằng vị lai
Tại sao thành quá hiện?
Nếu pháp ở vị lai
Hiện có tướng vị lai
Phải chính là hiện tại
Làm sao gọi vị lai?
Khứ lai như hiện hữu
Lấy quả dụng sao không
Nếu thể luôn luôn có
Vì sao không thường trụ?
Quá khứ nếu qua đi
Làm sao thành quá khứ
Quá khứ không qua đi
Làm sao thành quá khứ?
Vị lai nếu có sinh
Tại sao chẳng hiện tại
Vị lai nếu không sinh
Tại sao chẳng thường trụ?
Nếu vị lai không sinh
Hoại nên chẳng thường trụ
Quá khứ đã không hoại
Sao không gọi là thường?
Đời hiện tại không thường
Chẳng do các quá-hiện
Trừ hai xu hướng này
Thì không có thứ ba.
Nếu các hành sinh sau
Trước đã có định thể
Nói người có tánh định
Là sai là chấp tà.*

Nếu pháp do duyên sinh
Tức trước không có thể
Trước có mà sinh ra
Sinh rồi lại phải sinh.
Nếu thấy khứ-lai có
Làm sao chẳng thấy không
Đã thấy có khứ-lai
Nên không nói là xa.
Nếu có pháp chưa làm
Tu giới là uổng công
Nếu đã làm đôi chút
Thì quả chẳng có trước.
Các hành đã không thường
Thì quả chẳng hằng hữu
Nếu có đầu có sau
Thế gian đều chẳng thường.
Nên chẳng cầu giải thoát
Giải thoát không khứ-lai
Hoặc cho có khứ-lai
Tham phải là bỏ tham.
Nếu chấp quả có trước
Tạo nhà cửa trang nghiêm
Các cột thì trống rỗng
Trước không quả cũng thế.
Các pháp có chuyển biến
Bậc tuệ chưa từng có
Chỉ trừ người vô trí
Vọng phân biệt là có.
Không thường sao có trụ
Trụ không nào có thể
Đầu nếu có người trụ
Sao phải không biến suy.
Ví như không một thức
Hiểu được nơi hai nghĩa
Như vậy không một nghĩa
Hai thức đều biết được.
Thời nếu có trụ khác
Trụ tức không thành thời

Thời nếu không còn trụ
Sau diệt sẽ chẳng có.
Pháp khác với vô thường
Thì pháp chẳng không thường
Pháp một với không thường
Pháp sẽ không có trụ.
Không thường đâu đã kém
Trụ định lực nên mạnh
Cả hai lại duyên gì
Sau thấy thành điên đảo?
Nếu thể của các pháp
Không thường lực đâu kém
Nên trụ đều không có
Hoặc tất cả đều thường.
Vô thường nếu hằng hữu
Tướng trụ sẽ thường không
Hoặc pháp kia trước thường
Sau là chẳng thường trụ.
Nếu pháp đều không thường
Mà nói có thường trụ
Tướng không thường sẽ vọng
Hoặc tướng trụ sẽ không.
Không chỗ thấy, thấy không
Tâm duyên theo cảnh vọng
Cho nên chỉ hư giả
Lại ức niệm gọi sinh.

Phẩm 4: PHÁ KIẾN CHẤP

Bẩm và tuệ thù thắng
Là pháp khí nên biết
Khác đây có thầy dạy
Không nhân được thắng lợi.
Nói có và có nhân
Phương tiện tịnh với tịnh
Tư thế gian không hiểu
Lỗi nào ở Mâu-ni?
Bỏ các có Niết-bàn
Tông tà đều chấp nhận
Chân không phá tất cả
Vì sao họ không vui?
Không biết bỏ nhân chứng
Không do thường bỏ chứng
Cho nên Mâu-ni nói
Thanh lương định không khác.
Nếu nơi lời Phật nói
Sự sâu để sinh nghi
Nên nương vô tướng không
Mà sinh tin quyết định.
Quán hiện còn có vọng
Biết sau định là hư
Đều nương pháp hành kia
Bị cuồng mãi không dứt.
Người trí tự Niết-bàn
Là làm được khó làm
Phàm ngu gặp thiện dẫn
Mà tâm không hướng theo.
Không biết không sợ hãi
Biết nhiều cũng như thế
Nhờ định biết phân nhỏ
Mà sinh tâm sợ hãi.
Sinh tử thuận giòng pháp
Phàm ngu thường học theo
Không hề tu ngược giòng
Cho nên sinh sợ hãi.

Có nhiều người ngu si
Ngăn che thấy chân thật
Vì không sinh cõi thiện
Làm sao chứng Niết-bàn?
Thà trái phạm giới luật
Không hủy hoại chánh kiến
Giới luật sinh cõi thiện
Chánh kiến đạt Niết-bàn.
Thà khởi ngã chấp kia
Đừng thấy không-vô ngã
Sau gồm hưởng cõi ác
Đầu chỉ trái Niết-bàn.
Điều lý không-vô ngã
Là chân cảnh chư Phật
Thường sợ các ác kiến
Niết-bàn chẳng hai nẻo.
Người ngu nghe pháp không
Đều sinh tâm sợ hãi
Như thấy người khỏe mạnh
Khiếp vía trốn chạy hết.
Chư Phật tuy vô tâm
Nói pháp trừ luận khác
Mà luận khác tự hoại
Như lửa đồng đốt củi.
Những người ngộ chánh pháp
Tông tà chắc không vui
Vì đưa ra môn giả
Để bày nghĩa chân không.
Nếu biết lời Phật nói
Lý chân không-vô ngã
Không sinh vui tùy thuận
Làm trái không chán sợ.
Thấy các chúng ngoại đạo
Làm nhiều nhân vô nghĩa
Hữu tình vui chánh pháp
Ai không hề xót thương?
Bà-la-môn ly hệ
Ba tông của Như Lai

Nhĩ nhĩn ý thường biết
Nên tường tận pháp Phật
Tông của Bà-la-môn
Phần nhiều hành đối trá
Pháp ngoại đạo Ly hệ
Phần nhiều thuận ngu si.
Bà-la-môn cung kính
Là tụng các thần chú
Người niệm thường lìa hệ
Do mình tự làm khổ.
Như chiêu cảm nghiệp khổ
Chẳng thật nhân giải thoát
Sinh thân nghiệp hơn hết
Cũng chẳng chứng giải thoát.
Lược nói lời Phật dạy
Đầy đủ hai tông khác
Không hại sinh trời người
Quán không chứng giải thoát.
Người đời đắm tự tông
Như yêu chốn quê mình
Chánh pháp thường diệt trừ
Nhóm tà không mừng vui.
Có trí cầu đức hơn
Nên tin nhận chân tông
Chánh pháp như mặt trời
Có mắt nên thấy được.

Phẩm 5: PHÁ CĂN CẢNH

Ở trong các phần bình
Thấy được chỉ là sắc
Nói thấy toàn thể bình
Làm sao ngộ được chân?
Những người có thắng tuệ
Tùy nghĩa nói trước đây
Nơi hương vị và xúc
Mọi loại đều che lấp.
Nếu chỉ thấy sắc bình
Liền nói thấy bình ấy
Đã không thấy các hương
Nên gọi không thấy bình.
Có các sắc chướng ngại
Chẳng thấy được toàn thể
Phần và trung gian kia
Từ đó phân cách trở.
Cực vi phân có không
Nên suy xét tường tận
Dẫn làm chứng không thành
Nghĩa cuối cùng không thành.
Mọi pháp có chướng ngại
Đều thành từ nhiều phần
Ngôn từ cũng như vậy
Nên cần chẳng giữ lấy.
Lìa hiển sắc có hình
Tại sao lấy hình sắc
Tức hiển rõ hình sắc
Vì sao không do thân.
Lìa sắc có nhân sắc
Nên chẳng phải mắt thấy
Thể hai pháp đã khác
Làm sao quán không khác?
Thân cảm giác vững chắc
Cùng địa-thủy... đặt tên
Nên chỉ ở trong xúc
Nói địa-thủy... sai biệt.

Lúc sinh khởi thấy bình
Không thấy có đức khác
Thể sinh khởi như thấy
Vì thật tánh đều không
Mất-tại... đều đại tạo
Sao mắt thấy chẳng khác
Nên nghiệp quả khó nghĩ
Mâu-ni nói chân thật.
Vi trí duyên chưa có
Trí chẳng ở trước thấy
Trí ở sau hoang đường
Cùng lúc thấy vô dụng.
Mắt nếu hành đến cảnh
Thấy sắc xa sẽ chậm
Sao cũng chẳng phân minh
Soi rõ sắc xa gần.
Nếu thấy rồi mới hành
Hành tức là vô dụng
Nếu không thấy mà đến
Định muốn thấy sẽ không.
Nếu không đến mà quán
Sẽ thấy tất cả sắc
Mắt đã không hành động
Không xa cũng không ngại.
Thể tướng dụng các pháp
Trước sau định sẽ đồng
Làm sao nhãn căn này
Không thấy nơi nhãn tánh.
Trong mắt không sắc thức
Trong thức không sắc nhãn
Hai sắc nội đều không
Sao người cùng thấy sắc?
Nghe nếu biểu hiện được
Sao không thành phi âm
Nếu thanh chẳng chứng được
Vì sao giải duyên sinh?
Nếu thanh đến tai nghe
Làm sao hiểu gốc thanh

Nói lý thanh không thuần
Làm sao biết hết được?
Cho đến không chỗ nghe
Sẽ không phải tánh thanh
Trước không mà sau có
Lý chắc chẳng tương ứng.
Nếu tâm lia các căn
Bỏ cũng sẽ vô dụng
Giả như sinh mạng này
Sẽ thường không có tâm.
Khiến tâm vọng lấy trần
Dựa trước thấy dọn nắng
Vọng lập nghĩa các pháp
Nên biết là tưởng uẩn.
Các nhãn sắc... làm duyên
Sinh các thức như huyễn
Nếu chấp là thật có
Huẩn dụ không thành tựu.
Mọi việc ở thế gian
Tất cả đều khó lường
Lý căn cảnh cũng vậy
Người trí nào kinh sợ.
Các pháp như vòng lửa
Sự huyễn mộng biến đổi
Trăng nước cùng tinh tú
Như mây nổi, dọn nắng.

Phẩm 6: PHÁ BIÊN CHẤP

*Các pháp nếu thật có
Sẽ không y tha thành
Tất đã y tha thành
Biết chắc chẳng thật có.
Chẳng nơi sắc có bình
Chẳng lià sắc có bình
Chẳng nương bình có sắc
Chẳng có bình nương sắc.
Nếu thấy hai tướng khác
Là lià bình cùng có
Hai tướng đã khác nhau
Nên lià bình có khác.
Nếu một không gọi bình
Bình sẽ không gọi một
Bình một đã không hợp
Bình sẽ không gọi một.
Nếu sắc đều là thật
Sắc được gọi là đại
Cùng luận nếu chẳng khác
Nên nói rõ tông nghĩa.
Năng tướng các hữu số
Hiển sở tướng không thành
Ngoài ra lại không nhân
Nên các pháp chẳng có.
Lià biệt tướng không bình
Vì thể bình chẳng một
Mỗi mỗi chẳng phải bình
Thể bình cũng không nhiều.
Thể xúc chẳng có không
Hợp với có thể xúc
Nên sắc thanh các pháp...
Không thể hợp làm bình.
Sắc là một phần bình Nên
thể sắc khác bình
Có phần đã là không
Một phần làm sao có?*

Tánh tất cả sắc thanh... Tướng
sắc thanh... không khác Chỉ
một loại là bình
Chẳng có lý nào khác.
Nếu sắc khác vị xúc...
Không khác với thể bình
Thể bình tức vị xúc...
Sắc nào phải thể bình.
Thể bình đã không nhân
Thể sẽ không thành quả
Vì nếu khác sắc thanh...
Thể bình chắc là không.
Nhân thể bình nếu có
Đáng làm nhân thể bình
Nhân thể bình đã không
Làm sao sinh thể bình?
Lúc sắc thanh... hòa hợp
Không thành các hương sắc...
Vì hòa hợp một thể
Sẽ như thể bình không.
Như lìa các sắc thanh...
Thể bình thật là không
Thể sắc cũng sẽ thể
Lìa phong-hỏa... chẳng có.
Nóng tức có tánh lửa
Không nóng làm sao đốt
Nên thể củi là không
Bỏ lửa này chẳng có.
Nhiều cái nóng tạo thành
Vì sao không thành lửa
Nếu nóng khác không thành
Thì pháp lửa sẽ không.
Nếu lửa nhỏ không củi
Lìa củi sẽ có lửa
Lửa nhỏ có củi thêm
Nên lửa không còn nhỏ.
Lúc quán kỹ các pháp
Không một thể thật có

Một thể đã chẳng có
Nhiều thể cũng sẽ không
Nếu pháp lại không khác
Người cho là một thể
Các pháp đều ba tánh
Nên một thể là không.
Có chẳng có cũng không
Một chẳng một cùng bất
Tùy thứ tự phối hợp
Người trí hiểu chẳng chân.
Với pháp giả tương tục
Ác kiến gọi chân thường
Tích tập trong pháp giả
Tà chấp nói thật có.
Nhiều duyên thành các pháp
Tánh yếu, không tự tại
Hư giả nhờ duyên thành
Nên ngã pháp đều không.
Nhiều duyên hợp thành quả
Không quả nào là duyên
Như vậy hợp với quả
Các Thánh hiểu đều không.
Thức là các chủng có
Cảnh là chốn thức hành
Lúc thấy cảnh vô ngã
Các chủng có đều diệt.

Phẩm 7: PHÁ TƯỚNG HỮU VI

*Nếu vốn không mà sinh
Trước không sao chẳng khởi
Vốn có mà sinh ra
Sau có lại sẽ sinh.
Nếu quả thường trái nhân
Trước không chẳng hợp lý
Quả lập nhân không dụng
Trước có cũng không thành.
Lúc này chẳng có sinh
Lúc kia cũng không sinh
Lúc này lúc kia không
Lúc nào sẽ có sinh?
Như sinh nơi tự tánh
Nghĩa sinh đã là không Ở
tánh khác cũng vậy
Nghĩa sinh đâu thành có?
Ba nơi đâu giữa sau
Trước sinh chắc không thành
Hai - hai đã là không
Mỗi mỗi làm sao có?
Chẳng lìa nơi tánh khác
Chỉ từ tự tánh sinh
Chẳng theo khác và cùng
Nên sinh chắc chẳng có.
Trước sau và đồng thời
Hai đều không thể nói,
Vì sinh và thể bình
Chỉ giả có chẳng thật.
Cũ nếu ở trước mới
Sinh trước không hợp lý
Cũ nếu ở sau mới
Sinh sau lý không thành.
Hiện chẳng nhân hiện khởi
Cũng chẳng nhân khứ-lai
Vị lai cũng không nhân
Khứ lai đời nay khởi.*

Nếu đủ tức không đến (lai)
Đã diệt nhân chẳng đi (vãng)
Thể tướng pháp như vậy
Các dụ huyễn chẳng hư.
Ba tướng sinh trụ diệt
Đồng thời có chẳng thành
Trước sau cũng là không
Làm sao chấp là có?
Nếu các tướng sinh trụ...
Lại có thành riêng biệt
Thì trụ diệt như sinh
Hoặc sinh trụ như diệt. Sở
tướng khác năng tướng Vì
sao thể chẳng thường
Không khác bốn nên đồng
Hoặc lại cùng chẳng có.
Có không sinh pháp có
Có không sinh pháp không
Không không sinh pháp có
Không không sinh pháp không.
Có không thành pháp có
Có không thành pháp không
Không không thành pháp có
Không không thành pháp không.
Nửa sinh nửa chưa sinh
Lúc sinh thể chẳng một
Hoặc vì nơi chưa sinh
Nên cũng là lúc sinh.
Lúc sinh nếu là quả
Thể tức chẳng lúc sinh
Lúc sinh nếu tự nhiên
Sẽ mất tánh khi sinh.
Đã sinh khác chưa sinh
Riêng có nơi trung gian
Khi sinh khác hai nơi
Nên riêng có trung gian.
Nếu là bỏ lúc sinh
Mới đạt được khi sinh

Tức là phải có khác
Được thời có thể thấy.
Nếu đến nơi sinh rồi
Lý chắc không lúc sinh
Đã sinh có lúc sinh
Vì sao từ kia khởi?
Chưa đến nơi đã sinh
Nếu cho là lúc sinh
Sao chẳng gọi không bình
Nên chẳng khác chưa sinh.
Chẳng có dụng lúc sinh
Thường chọn chưa sinh thời
Cũng trái thể chưa tròn
Khác ở nơi đã sinh.
Nơi trước lúc sinh không
Nơi sau mới nói có
Gồm thành nơi đã sinh
Nên nơi này chẳng không.
Có thời gọi đã sinh
Không thời gọi chưa khởi
Trừ nơi có không ấy
Ai lại gọi thời sinh?
Nhiều người chấp lìa nhân
Không khác chỗ thành quả
Chuyển sinh và chuyển diệt
Lý đều không thể thành.

Phẩm 8: GIÁO GIỚI ĐỆ TỬ

*Do vì thiếu nhân duyên
Nghĩ không gọi chẳng không
Dựa theo các phẩm trước
Lý giáo cần nhắc lại.
Năng-sở thuyết nếu có
Lý không tức là không
Giả duyên thành các pháp
Nên ba sự chẳng có.
Nếu chỉ nói lỗi không
Nghĩa chẳng không sẽ thành
Lỗi chẳng không đã rõ
Nên trước lập nghĩa không.
Muốn phá trừ tông khác
Tất phải thành nghĩa mình
Sao thích nói lỗi người
Mà không lập tông mình?
Vi phá trừ các chấp
Giả lập khiến làm tông
Ba chấp khác đã trừ
Tự tâm tùy không lập.
Cho bình là hiện thấy
Nhân không chẳng có thể
Tông khác hiện thấy nhân
Tông này chẳng chấp nhận.
Nếu lý không chẳng không
Lý không làm sao thành
Ông đã chẳng lập không
Chẳng không nên không lập.
Nếu cho có tông không Tông
có mới lập được
Tông không nếu chẳng có
Tông có sẽ không thành.
Nếu các pháp đều không
Tại sao lửa gọi nóng
Đây như trước có nêu
Lửa nóng tục chẳng chân.*

Nếu cho pháp thật có
Ngăn kia nói là không
Nên bốn luận đều chân
Thấy lỗi gì mà bỏ?
Nếu các pháp đều không
Sinh tử sẽ chẳng có
Chư Phật đâu hề nhận
Chấp pháp nhất định không?
Nếu thật là có không
Duyên nào nói tục có
Tông của ông cũng vậy
Vì sao lại đến nạn?
Nếu các pháp đều không
Sẽ chẳng có sai biệt
Chấp các pháp đều có
Sai biệt cũng sẽ không.
Nếu cho pháp chẳng có
Không thể phá nhân có
Phá nhân có đã rõ
Tông ông sao không lập?
Nói phá nhân để đạt
Là hư ngôn thế tục
Duyên gì ông không thể
Chặn phá nghĩa chân không?
Danh có giảng pháp có
Cho pháp thật chẳng không
Danh không biểu pháp không
Pháp thật sẽ chẳng có.
Do danh giải pháp có
Liên cho pháp chẳng không
Nhờ danh biết pháp không
Nên tin pháp chẳng có.
Các pháp thế gian nói
Đều là giả chẳng chân
Là danh ngôn thế tục
Mới là chân chẳng giả.
Hủy báng pháp là không
Sẽ đọa ở vô kiến

*Chỉ trừ các vọng chấp Tại sao nói đọa
không? Vì có chẳng thật có
Không cũng chẳng thật không Đã không có thật
không
Vì sao có thật có?
Có nhân chứng pháp không Pháp không nên
chẳng lập Vì tông nhân không khác Thể nhân
thật là không.
Nói không dụ riêng có
Nêu các pháp chẳng không Chỉ dụ có nên
thành
Nội ngã như quạ đen. Nếu pháp vốn tánh
không Thấy không có đức gì Phân biệt hư
vọng buộc
Chứng không trừ kiến chấp. Pháp thành một
thành không Trái chân cũng trái tục
Vì cùng có một - khác Cả hai không thể
nói.
Có, chẳng có, cùng không Các tông đều
tịch diệt Trong muốn khởi vấn nạn Rốt cuộc
không thể nói.*

Bồ-tát Thánh Thiên tạo luận đã xong, lại nêu bày việc diệt tà, tiếp nói tụng:

*Ta còn vì lửa tông tà cháy
Dùng sữa chánh giáo để tưới vào Lấy quạt nhân
minh gió rộng lớn Ai dám như bướm lao vào lửa.*

